

معرفی مدیریت انتقال و توسعه فناوری دانشگاه کاشان

پیشگفتار:

امروزه رشد تولید مقالات، دستاوردهای پژوهشی و دارایی‌های فکری و در نهایت تجاری‌سازی آنها به عاملی حیاتی در توسعه اقتصادی کشورهای پیشرو در جهان تبدیل شده است. براین اساس مؤسسات زیادی در حال تأسیس می‌باشد تا دستاوردهای پژوهشی و فناوری را از دانشگاه‌ها و مراکز تحقیق و توسعه به بنگاه‌های تجاری انتقال دهد. این مؤسسات خدمات متنوعی را نظیر ارزیابی نتایج پژوهش که پتانسیل تجاری شدن را دارند، ارائه می‌دهند که به مشاوره در زمینه حفاظت از دارایی‌های فکری، پیگیری درخواست‌های ثبت اختراع، کمک برای یافتن سرمایه‌گذار، انجام مطالعات امکان‌سنجی و ... تقسیم می‌شود تا در نهایت دستاوردهای علمی و فنی که در مراکز دانشگاهی و پژوهش ایجاد می‌شوند به محصولات و خدمات قابل عرضه در بازار تبدیل شوند. در دهه‌های اخیر، دانشگاه‌ها سهم بسزایی در رشد و تأثیرگذاری اقتصادی داشته‌اند، زیرا دارای نقش مهمی در سرمایه‌گذاری منابع انسانی هستند که با فراهم کردن و ارتقاء دانش، نگرش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز در زمینه‌های مختلف، به توسعه اقتصادی کمک می‌کنند.

واحد توسعه و انتقال فناوری دانشگاه کاشان نیز با رویکرد حمایت از دارایی‌های فکری، تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهشی و انتقال فناوری در معاونت فناوری و امور اقتصادی دانشگاه ایجاد گردیده است تا با حمایت از دارایی‌های فکری و انتقال فناوری توسعه داده شده توسط پژوهشگران دانشگاهی به بخش خصوصی و صنعت از طریق قراردادهای امتیاز فناوری کمک نموده و بدین ترتیب پژوهشگر، دانشگاه و صنعت از منافع حاصل از این تعامل منتفع می‌شوند.

مقدمه

رشد دستاوردهای پژوهشی و دارایی‌های فکری در جهان باعث تأسیس مؤسسات زیادی شده است تا دستاوردهای پژوهشی و فناوری را از دانشگاه‌ها و مراکز تحقیق و توسعه به بنگاه‌های تجاری انتقال دهد. مؤسساتی که به عنوان واحدهای انتقال فناوری^۱ (TTO) شناخته می‌شوند، خدمات متنوعی را نظیر ارزیابی نتایج پژوهش که پتانسیل تجاری شدن را دارند، ارائه توصیه در زمینه حفاظت از دارایی‌های فکری، پیگیری درخواست‌های ثبت اختراع، کمک برای یافتن سرمایه‌گذار و انجام مطالعات امکان‌سنجی ارائه می‌دهد تا در نهایت دستاوردهای علمی و فنی که در مراکز دانشگاهی و پژوهش ایجاد می‌شوند به محصولات و خدمات قابل عرضه در بازار تبدیل شوند.

واژگان و تعاریف

- **دانشگاه:** دانشگاه کاشان
- **انتقال فناوری:** انتقال فناوری عبارت است از حرکت نوآوری‌ها از مبدا اصلی (با مکان دیگر) به جایی که مورد استفاده عملیاتی قرار می‌گیرد، این نوآوری‌ها شامل دانش علمی و فنی، دیده‌ها، خدمات، سیستم‌ها، ابداعات و محصولات می‌باشند. انتقال فناوری، فرآیندی است که جریان فناوری را از یک منبع به یک گیرنده امکان‌پذیر می‌سازد. در این تعبیر، منبع مالک یا دارنده دانش است و دریافت‌کننده ذینفع چنین دانشی است. منبع می‌تواند یک فرد، یک شرکت یا یک کشور باشد.
- **حقوق معنوی طرح:** منظور از حقوق معنوی یک طرح حق بهره‌برداری از نتایج و دست‌آوردهای آن‌ها است که در خصوص طرح‌های موضوع این آیین‌نامه، حقوق معنوی طرح مطابق با توافق طرفین متعلق به دانشگاه کاشان و مدیر طرح می‌باشد. لذا هرگونه بهره‌برداری از نتایج و دست‌آوردهای طرح‌های مذکور منوط به کسب اجازه از طرفین می‌باشد.
- **واحد:** واحد توسعه و انتقال فناوری دانشگاه کاشان. این واحد زیر نظر معاونت فناوری، نوآوری و امور اقتصادی دانشگاه می‌باشد که فعالیت‌های آن شامل ثبت اختراع و توسعه و انتقال فناوری می‌باشد.
- **طرح فناورانه:** تحقیقات علمی و کاربردی است که نتیجه آن به ایجاد روش، مهارت، دانش فنی، کشف یا اختراع و دارایی فکری یا ثبت اختراع منتهی می‌شود.
- **پژوهشگر:** به اشخاص حقیقی و حقوقی اطلاق می‌شود که دارای دانش، تجربه و مدارج علمی و دستاوردهای پژوهشی می‌باشد.
- **اختراع^۲:** محصول یا فرایندی است که راه نوینی را برای انجام بهینه کاری ارائه می‌دهد یا راه حل فنی جدیدی را برای حل مشکل پیشنهاد می‌کند.
- **نوآوری^۳:** بهره‌برداری موفقیت‌آمیز از ایده‌های نو که منجر به کسب و کار شود.

^۱ Technology Transfer Office

^۲ Invention

^۳ Innovation

- **ثبت اختراع**^۴: یک مدرک قانونی دولتی است که به موجب آن مخترع می‌تواند در دوره زمانی مشخص (۲۰ ساله) دیگران را از بکارگیری بدون مجوز اختراع خود، در محدوده مکانی مشخص منع نماید.
- **حق امتیاز/ حق تالیف/ حق اختراع**^۵: درصدی از درآمد حاصل از فروش محصولات بوجود آمده یا توسعه‌یافته منتج از بکارگیری یک ایده، اختراع، نوآوری یا خلاقیت که به ایجادکننده آن ایده، اختراع و غیره تعلق می‌گیرد.
- **بازاریابی**^۶: فرایند برنامه‌ریزی و اجرا به منظور قیمت‌گذاری، تبلیغ و ترویج ایده‌ها، پژوهش‌ها و فناوری‌ها در راستای انجام معامله‌ها برای واگذاری نتایج پژوهش به منظور رسیدن به اهداف تجاری‌سازی.

ارکان و ساختار واحد توسعه و انتقال فناوری

واحد توسعه و انتقال فناوری

واحد توسعه و انتقال فناوری، اصلی‌ترین واحد در دانشگاه در حوزه ترسیم خط مشی حمایت از توسعه فناوری و انتقال فناوری طرح‌های فناورانه و تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط خواهد بود. بنابراین در سال ۱۳۹۹، مطابق با برنامه راهبردی، واحد توسعه و انتقال فناوری به عنوان زیر مجموعه ای از معاونت نوآوری، فناوری و امور اقتصادی در دانشگاه کاشان راه اندازی گردید. چشم انداز، مأموریت و اهداف واحد توسعه و انتقال فناوری به شرح ذیل تعیین گردیده است.

چشم‌انداز

نظام‌مند کردن فرآیند انتقال فناوری و تجاری‌سازی در دانشگاه کاشان، با توجه به تحولات فناوری دنیا و در راستای سیاست‌های صنعت کشور و مطابق با برنامه راهبردی دانشگاه.

مأموریت

- ارزش‌آفرینی و ثروت‌آفرینی برای دانشگاه، فناوران، کاربران فناوری و کشور.
- تهیه سیاست‌ها و برنامه‌های راهبردی در زمینه توسعه فناوری و انتقال فناوری از دانشگاه به صنعت و تجاری‌سازی پژوهش‌ها.
- حمایت مالی و پشتیبانی از توسعه فناوری و تجاری‌سازی در دانشگاه.
- ایجاد بانک‌های اطلاعاتی طرح‌های فناورانه دانشگاه و به‌روزرسانی آن.

^۴ Patent

^۵ Royalty

^۶ Marketing

اهداف

- حمایت مالی از توسعه فناوری جهت رسیدن به فناوری با قابلیت تهیه طرح توجیه فنی و اقتصادی.
- حمایت مالی از تجاری سازی یافته‌ها و دستاوردهای تحقیقاتی و انتقال فناوری.
- ارزیابی فنی، ارزشگذاری فناوری و بازاریابی فناوری‌های موجود.
- انجام امور مربوط به بازاریابی و تجاری سازی فناوری‌ها نظیر ارتباط با صنایع، یافتن حامیان مالی برای طرح و یافتن شرکا.
- تجزیه و تحلیل بازار و ایجاد بانک اطلاعاتی از نیازهای صنعت.
- ترویج و تقویت فرهنگ نوآوری، تجاری سازی و کارآفرینی با استفاده از متخصصین دانشگاهی و فارغ التحصیلان.
- ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر توسعه فناوری و نوآوری.
- ایجاد ارتباط مؤثر بین عرضه کنندگان و متقاضیان فناوری.
- هموار نمودن مسیر توسعه اقتصادی پایدار از طریق تمرکز بر پژوهش‌های کاربردی و بومی و شکل گیری صنایع درون‌زا.
- ایجاد زمینه‌های لازم در دانشگاه برای رفع نیازمندی‌های تحقیق و توسعه‌ای شرکت‌ها و صنایع در حال فعالیت.
- ایجاد بستر لازم برای اجرای دوره‌های آموزشی تجاری سازی.
- هماهنگ سازی و هدفمند کردن تلاش‌ها و فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه، سرمایه گذاران و محققان در تجاری سازی.
- ایجاد بسترهای لازم جهت تعریف و اجرای طرح‌های پژوهشی منطبق بر معیارهای تجاری سازی.
- تشویق مدیران صنایع و صاحبان سرمایه برای مشارکت در برنامه‌های تجاری سازی.

شرح وظایف و خدمات قابل ارائه

- شناسایی و رصد فناوری‌های توسعه یافته در دانشگاه.
- جمع آوری طرح‌های بالقوه جهت توسعه فناوری و انتقال فناوری از روش‌هایی مانند برگزاری نمایشگاه‌ها و ارسال فراخوان‌ها.
- تدوین استراتژی‌ها و ایجاد بسترهای لازم جهت انتقال فناوری در هر مرحله و سطح.
- حمایت از دانشکده‌ها و پژوهشکده‌ها در تسهیل و سرعت بخشیدن به انتقال فناوری بصورت واگذاری و یا خرید امتیاز.
- تدوین پیش نویس انواع قراردادهای واگذاری و یا خرید امتیاز.
- ارزیابی طرح‌ها به منظور انتخاب گزینه‌های بالقوه و قابل سرمایه گذاری .
- ایجاد زیرساخت‌ها و چارچوب‌های حقوقی انتقال فناوری.
- جذب سرمایه از سرمایه گذاران، صندوق‌ها و سایر منابع.
- بازاریابی، تسهیل گری و ایفای نقش ارتباطی مؤثر با صنایع در جهت تجاری سازی.
- جهت‌دهی به ایده‌های پژوهش دانشگاه از طریق انتقال نیاز صنایع به محققان.
- تدوین رویه‌ها، فرم‌ها و قراردادهای لازم در روند انتقال فناوری.
- مشاوره در خصوص نحوه انتقال فناوری.

ارکان و ساختار اجرایی واحد توسعه و انتقال فناوری

- معاونت فناوری و امور اقتصادی مرجع تعیین سیاست‌های حمایت از توسعه فناوری و انتقال فناوری دانشگاه کاشان می‌باشد.
- تصمیم‌گیری درباره هر یک از طرح‌های توسعه فناوری و نیازمند حمایت مالی بر عهده کمیته مالکیت فکری دانشگاه است.
- مدیریت توسعه و انتقال فناوری دانشگاه مسئول انجام فرایند حمایت از توسعه فناوری و انتقال فناوری می‌باشد.

کمیته مالکیت فکری

پس از تکمیل مستندات طرح‌ها از سوی مجری طرح، دفتر توسعه و انتقال فناوری طرح‌های دریافتی را برای کمیته مالکیت فکری دانشگاه ارسال می‌نماید. این کمیته پس از دریافت مستندات طرح‌ها (حمایت مالی از توسعه فناوری یا انتقال فناوری) به منظور بررسی طرح‌ها و صاحبان آن تشکیل می‌گردد و در خصوص طرح‌های دریافتی وظایف زیر را انجام خواهد داد:

- بررسی طرح‌ها براساس سیاست‌های دانشگاه، کاربردی بودن و وضعیت بازار محصولات فناوری.
- تصمیم‌گیری در مورد انجام فرآیند انتقال فناوری و نحوه آن و سهم دانشگاه در رابطه با طرح‌های فناورانه
- تصمیم‌گیری در خصوص تعیین میزان حمایت مالی، تعیین نحوه پرداخت حمایت مالی
- دریافت گزارشات ماهانه از طرح‌های مورد حمایت و نظارت بر حسن انجام طرح‌ها.

اعضای کمیته مالکیت فکری شامل:

- رئیس دانشگاه (ریاست کمیته)
- معاونت نوآوری، فناوری و امور اقتصادی دانشگاه (نائب رئیس)
- مدیر دفتر انتقال و توسعه فناوری (دبیر کمیته)
- معاون پژوهشی دانشگاه
- مدیر مرکز نوآوری و تجاری سازی
- مدیر امور اقتصادی
- مدیر ارتباط با صنعت
- دو صاحب نظر به انتخاب رئیس دانشگاه

تبصره ۱: جلسات کمیته به صورت ماهانه تشکیل خواهد شد و بنا به تشخیص کمیته تخصصی علاوه بر اعضای دائمی آن در صورت نیاز، مجری طرح جهت دفاع از طرح و ارائه توضیحات در جلسه حاضر خواهد شد.

تبصره ۲: در طرح‌های فناورانه جهت انتقال فناوری، سهم مالکیت مادی و معنوی دانشگاه در طرح‌های مورد نظر با تشخیص اعضای کمیته تخصصی تعیین خواهد شد که در قرارداد جداگانه‌ای تحت عنوان "قرارداد انتقال فناوری" منعقد خواهد شد.

تبصره ۳: در طرح‌های متقاضی حمایت مالی از توسعه فناوری، میزان حمایت و سهم مالکیت مادی و معنوی دانشگاه در طرح‌های مورد حمایت با تشخیص اعضای کمیته تخصصی تعیین خواهد شد که در قرارداد جداگانه‌ای تحت عنوان "قرارداد حمایت مالی از توسعه فناوری" منعقد خواهد شد.

تبصره ۴: قبل یا پس از تایید طرح فناورانه متقاضی انتقال فناوری در کمیته تخصصی اقدامات زیر در واحد توسعه و انتقال فناوری صورت خواهد گرفت:

الف) ارزیابی فنی: به منظور بررسی طرح‌های فناورانه و تعیین معیارهای ارزیابی آن از لحاظ ارزش فنی

ب) ارزش‌گذاری: به منظور ارزش‌گذاری طرح فناورانه در بازار

ج) بازاریابی و ارتباط با صنعت: به منظور ارزیابی قابلیت تجاری‌سازی طرح فناورانه و انجام امور مربوط به بازاریابی و تجاری‌سازی آن نظیر ارتباط با صنایع، یافتن حامیان مالی برای طرح و یافتن شرکای مناسب.

انواع دارایی‌های فکری دانشگاه

- دارایی‌های فکری ناشی از فعالیت‌های آموزشی یا پژوهشی مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی
- دارایی‌های فکری ناشی از تحقیقات هیات علمی
- دارایی‌های فکری ناشی از اجرای قراردادهای خارج از دانشگاه و ارتباط با صنعت
- دارایی‌های فکری ناشی از سرمایه‌گذاری، اعطای تسهیلات و اختصاص بودجه از سوی دانشگاه
- دارایی‌های فکری ناشی از آثار مکتوب، هنری، نرم‌افزار....
- اختراعات

راه‌های درآمدزایی از دارایی‌های فکری دانشگاه

- تاسیس شرکت دانشگاهی
- سرمایه‌گذاری خطرپذیر
- مشارکت در درآمد از طریق واگذاری حق بهره‌برداری
- فروش لایسنس

مهمترین فعالیت‌های حفاظت از مالکیت فکری

- ممیزی و ارزش‌گذاری دارایی فکری
- مشاوره و ثبت نشان تجاری
- مشاوره و ثبت اختراع
- مشاوره و ثبت طرح صنعتی

